

Beslut

efter kvalitetsgranskning av stimulerande
undervisning för elever i årskurs 4 som ligger
långt fram i sin kunskapsutveckling vid
Nibbleskolan i Hallstahammars kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Nibbleskolan avseende verksamhetens kvalitet gällande stimulerande undervisning för elever i årskurs 4 som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska att undervisningen i årskurs 4 genomförs på ett sådant sätt att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling bibehåller sitt intresse för skolarbetet och får möjlighet att nå längre. De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning arbetar lärare metodiskt vid planering och i undervisning för att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möjlighet att nå längre?
2. I vilken utsträckning ger skolans ledning stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området. I bilaga 2 finns beskrivet hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. Granskningen genomförs i 30 skolor, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Nibbleskolan i Hallstahammars kommun ingår i denna granskning. Skolinspektionen besökte Nibbleskolan den 10 och 11 maj 2022. Besöket genomfördes av utredarna Verica Stojanovic och Maria Larsson. Totalt sex intervjuer med elever, lärare, representanter för elevhälsan och rektorn samt sex lektionsobservationer har genomförts.

Beslut:

Lärares arbete med planering och undervisning för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område.

- Rektorn behöver tillsammans med lärarna utveckla skolans arbete med att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling tillräckliga utmaningar, där acceleration inbegrips, och som utgår från den enskilda elevens kunskapsnivå för att eleven ska komma vidare i sitt lärande i alla ämnen.

Skolledningens stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område.

- Rektorn behöver i uppföljning och analys synliggöra resultat för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, även uppdelat på kön, och säkerställa att uppföljningen används i skolans arbete med genomförande och utveckling av undervisningen.
- Rektorn behöver skapa ett mer tydligt uppdrag för lärarna att utveckla en undervisning som gynnar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Även elevhälsan bör inkluderas i detta arbete.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast 2023-01-11 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2019:5786) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Lärares arbete med planering och undervisning för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

Inom denna frågeställning granskas följande fyra områden:

- I vilken utsträckning lärarens *planering av undervisningen* (även) utgår från behoven hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning läraren ger elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling *tillräckliga utmaningar*.
- I vilken utsträckning de elever som nått långt/blir klara fort får *stöd för att komma vidare* i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning undervisningen genomsyras av *ändamålsenliga förväntningar* på elevernas förmåga.

Skolinspektionen bedömer att lärare i flera avseenden arbetar metodiskt vid planering och i undervisningen för att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möjlighet att nå längre, men att elever inte alltid ges möjlighet att accelerera i sin kunskapsutveckling.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande:

Granskningen visar att lärarna förbereder uppgifter och material för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Lärarna beaktar till viss del elevers tidigare prestationer och anpassar kontinuerligt sin planering med utgångspunkt i elevers förändrade behov, för att kunna fortsätta utmana dem. Elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling får i vissa ämnen, och när de är klara med de grundläggande uppgifterna, arbeta med uppgifter som är utmanande på deras nivå men de ges inte alltid möjlighet att accelerera i sin kunskapsutveckling. Eleverna får möta en variation av olika metoder och olika material i undervisningen och lärarna uppmuntrar och bekräftar eleverna utifrån den kunskap som eleverna har. Lärarna ger även eleverna stöd att få en överblick över arbetet och stöttar elever att vidga sina vyer genom det undervisningsinnehåll som läraren presenterar, och lärarna uppmärksammar både pojkar och flickor som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Granskningen visar inget annat än att lärares undervisning är fri från stereotypa föreställningar kopplade till elevers kön, socioekonomiska bakgrund och migrationsbakgrund. Det framkommer även att lärares förväntningar utgår från en aktuell bild av elevernas kunnande och förutsättningar, vilket kommer till uttryck i tilltal och bemötande av eleverna och att lärarna medvetet uppmuntrar för att kompensera en eventuell avsaknad av stöttning och höga förväntningar hemifrån.

Lärarnas planering av undervisningen

Granskningen visar att lärarna förbereder uppgifter och material för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Av intervjuer och dokumentstudier framgår att lärarna när de planerar sin undervisning även förbereder uppgifter som syftar till att utmana elever. Lärarna planerar tillsammans inom årskurslaget och diskuterar hur de ska utmana de elever som kommit längre i sin kunskapsutveckling. Det framgår av intervjuer och av de uppgifter från olika ämnen som Skolinspektionen tagit del av att lärarna förbereder uppgifter i tre olika nivåer där den tredje nivån innebär en större utmaning för eleverna och ger eleverna möjlighet att jämföra, tänka och reflektera. Dessa fördjupningsuppgifter planerar lärarna för att elever ska kunna arbeta med självständigt eller i grupp. Enligt lärarna är dock kunskapsspannet stort mellan eleverna i klasserna vilket gör att det är svårt att hinna med att planera för elever som har behov av utmaningar eftersom lärarna behöver fokusera på de elever som behöver stöd. Lärarna låter elever som ligger långt fram samarbeta så att de kan hjälpa varandra framåt eller visa hela klassen hur de löser uppgifter. Någon lärare grupperar eleverna utifrån kunskapsnivå och anpassar även uppgifterna så att eleverna blir utmanade utifrån sin kunskapsnivå. Lärarna uppger att de ställer frågor till eleverna och därigenom upptäcker de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling genom att dessa elever i sina svar kopplar till andra ämnesområden och uppgifter samt lyfter diskussionen till en annan nivå. Rektorn uppger att fokus vid lärarnas planering ligger på alla elever som finns i klasserna.

Granskningen visar även att lärarna till viss del beaktar elevers tidigare prestationer och kontinuerligt anpassar sin planering med utgångspunkt i elevers förändrade behov, för att kunna fortsätta utmana dem. Av intervju med lärarna framgår att lärarna deltar i överlämningssamtal inför årskurs 4. Lärarna säger dock att det är svårt att ta till sig informationen eftersom de vid överlämningstillfället fortfarande har ansvar för en annan klass, och att mycket hinner ändra sig under sommarlovet. Enligt lärarna kan informationen skilja sig från det de ser av eleverna när de börjat årskurs 4, eftersom det är ett nytt sammanhang och en ny lärare. Lärarna tar även del av den information som finns dokumenterad, som till exempel resultaten på nationella prov i årskurs 3, men säger att resultat på tidigare lästester inte påverkar deras bild av elevens kunskapsnivå. I kommunen genomförs i årskurs 4 screeningar och tester i ämnena matematik, svenska och svenska som andraspråk och dessa resultat bidrar till lärarnas bild av elevernas kunskapsnivå. Någon av lärarna har även bett eleverna att skriva brev till hen i början av läsåret vilket gjorde att läraren kunde se nivån på elevernas texter.

Utmaningar i undervisningen

Granskningen visar att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i vissa ämnen, och när de är klara med de grundläggande uppgifterna, får arbeta med uppgifter som är utmanande på deras nivå. Eleverna ges dock inte alltid möjlighet att accelerera i sin kunskapsutveckling. Av intervjuer, observationer och dokumentstudier framgår som nämnts ovan att lärarna ger elever uppgifter i tre olika nivåer. Uppgifterna är utformade "utan tak" och utan ett givet svar. Det framgår dock att alla elever ofta behöver göra alla uppgifter, samt göra klart de inledande uppgifterna först innan de kan gå vidare till nästa steg med mer utmanande uppgifter. Lärarna uppger att de oftast vill att alla elever ska göra alla uppgifter inledningsvis i ett arbetsområde, och att de kan låta elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling hoppa över de mer grundläggande uppgifterna först efter att läraren har tillräckligt mycket information och kan bedöma elevernas kunskapsnivå. Rektorn uppger att det finns en rädsla hos lärare att släppa iväg elever innan de har kontroll över vad eleverna kan. Enligt eleverna har lärarna alltid uppgifter som eleverna kan arbeta med, men det varierar mellan ämnen om uppgifterna är mer utmanande eller om det är repetitionsuppgifter utifrån det de redan kan. I vissa ämnen gör alla elever samma uppgifter och i andra får elever olika uppgifter utifrån elevens kunskapsnivå. Eleverna uppger att de i ett ämne saknar utmaningar då alla elever får samma glosor, läser samma texter och har samma bok, samt att de skulle vilja ha mer utmaningar även i andra ämnen. Någon elev uttrycker dock att de uppgifter som alla elever gör är lätta och att fördjupningsuppgifterna ligger på en mer "lagom" nivå. Enligt lärarna är det framför allt genom uppgifterna som eleverna gör i slutet av ett arbetsområde som eleverna får stimulans att utvecklas vidare. De ger även exempel på att det i vissa ämnen finns mer utmanande uppgifter i läromedlet som de använder sig av, där uppgifterna är uppdelade i till exempel gula och gröna uppgifter. Några elever uppger att de kan få anpassade uppgifter i ämnet matematik, och att de då även kan arbeta tillsammans med andra elever som ligger på samma kunskapsnivå, vilket även lärarna bekräftar och säger att läraren som undervisar i matematik brukar nivå-gruppera i sina klasser, och att det förra läsåret fanns matematikgrupper med elever från olika klasser. Vid några av Skolinspektionens lektionsobservationer ställer läraren reflekterande frågor vilket ger eleverna möjlighet att tänka vidare, och tänka i flera led. Vid någon lektionsobservation framgår av lektionsintroduktionen, som riktas till alla elever, att eleverna ska utmana sig genom att skriva mer detaljer och variera sina meningar, men det saknas exempel som visar hur detta kan se ut. Av de uppgifter som Skolinspektionen får ta del av framgår att uppgifterna förvisso är öppna till sin karaktär och går att göra på olika nivåer, men det framgår inte hur eleven ska göra för att utföra uppgiften på ett utvecklat sätt som är anpassat till elevens kunskapsnivå.

Av granskningen framgår att eleverna får möta en variation av olika metoder och material i undervisningen. Av intervjuer framgår att lärarna ofta lägger upp under-

visningen så att de först gör saker tillsammans i klassrummet och därefter låter elever arbeta ihop i par så att alla elever ska utmanas. Lärarna uppger att de ibland ger eleverna möjlighet att skriva för hand och ibland använda digitala verktyg, och att de ibland via den digitala plattformen kan fördela uppgifter av olika svårighetsgrad till olika elever. Vidare använder sig lärarna ofta av tävlingsmoment i undervisningen eftersom eleverna tycker om det, och de nämner att de deltar i olika tävlingar som "Schackfyran", "Vi i femman" och skrivartävlingar. De läromedel som lärarna använder i ett ämne har funnits på skolan länge och därför skapar lärarna många gånger egna uppgifter för att stimulera eleverna, och då får eleverna ofta använda sig av stödord och skriva egna texter. Eleverna uppger att det är roligt att göra praktiska uppgifter, som att mäta föremål i naturen, men säger samtidigt att de inte får göra det så ofta. Enligt eleverna tar lärarna in roliga saker i undervisningen för att motivera eleverna att lära sig mer, som till exempel film i SO-undervisningen och genom att de får läsa och skriva om roliga ämnen i ämnet svenska.

Lärarstöd för att komma vidare i kunskapsutvecklingen

Granskningen visar att lärare i huvudsak ger lärarstöd till elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling för att eleverna ska komma vidare i sitt lärande. Lärarna ger också återkoppling till elever om hur de ska arbeta vidare för att utvecklas ännu mer. Av intervjuer och lektionsobservationer framgår att lärarna under lektionerna ger elever stöd och uppmärksamhet för att hjälpa dem att utveckla sina uppgifter. Några elever säger till exempel att lärarna hjälper dem med hur de ska tänka för att kunna klara uppgifter och att alla elever får hjälp oavsett hur långt de kommit. Lärarna konstaterar att de har ambitionen att se alla elever under varje lektion. Lärarna säger att de ger eleverna råd och tips på vad de kan utveckla och att de ställer frågor som får eleverna att reflektera över det de gjort. De sätter även ihop elever i grupper där eleverna kan bidra till att utveckla varandra. Eleverna uppger också att lärarna brukar återkoppla hur det har gått med en uppgift och vad eleven behöver utveckla vidare genom den digitala lärplattformen. Enligt lärarna kan de också lämna kommentarer i elevernas uppgifter där det framgår vad eleven kan tänka på i nästa steg, men att de får välja ett par elever åt gången som de har fokus på eftersom det är svårt att hinna med att ge alla elever samma stöd samtidigt och att denna återkoppling därför inte sker kontinuerligt. Några elever bekräftar att lärarna lämnar feedback i uppgifter medan andra elever säger att de inte fått sådan feedback och inte heller vet vad de ska träna på, även om de kan få feedback efter prov och diagnoser. Lärarna säger även att de samtalar med eleverna om vad eleverna gör och hur de kan komma vidare, men att samtalen sker någon gång då och då. Det framkommer också att eleverna på "elevens val"-lektioner får riktat lärarstöd utifrån sina behov och arbetar med uppgifter som de inte

är klara med, men också med uppgifter som de bestämt på elevens utvecklingssamtal.

Granskningen visar att lärarna uppmuntrar och bekräftar eleverna utifrån den kunskap som eleverna har och stöttar elever att vidga sina vyer genom det innehåll som presenteras. Lärarna ger även eleverna stöd att få en överblick över arbetet och uppmärksammar både pojkar och flickor som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. I intervjuer framkommer att lärarna använder sig av elevernas tidigare prestationer för att uppmuntra och bekräfta elever, genom att till exempel använda en elevs uppgift och visa för klassen som ett gott exempel. Lärarna uppmuntrar elever att forska i olika saker och att till exempel söka på Internet för att bredda sina kunskaper. Lärarna uppger att de bemöter elevernas tankar och tar upp dem i diskussioner, för att därefter leda tillbaka fokus till ämnet. Lärarna använder sig också av vad elever tidigare gjort för att ha något att utgå ifrån när de ska illustrera hur elever kan gå vidare. De visar även olika lösningar på matematikuppgifter för att eleverna ska få ta del av olika sätt att räkna, och enligt elever så visar lärarna olika sätt att lösa uppgifter i matematik men inte så ofta i andra ämnen. Lärarna uppger att de använder sig av modelleringar som visar hur eleverna kan lösa en uppgift, och de kan då även be eleverna förklara och motivera så att de får med flera aspekter i lärandet, vilket ger eleverna redskap att använda för att komma vidare i sitt lärande. Enligt lärarna så tänker de inte särskiljande utifrån kön och vid de lektionsobservationer som Skolinspektionen genomför uppmärksammas både pojkar och flickor.

Ändamålsenliga förväntningar

Granskningen visar att lärares förväntningar utgår från en aktuell bild av elevernas kunskande och förutsättningar, vilket kommer till uttryck i tilltal och bemötande av eleverna. Det framkommer även att lärares undervisning är fri från stereotypa föreställningar kopplade till elevers kön, socioekonomiska bakgrund och migrationsbakgrund och att lärarna medvetet uppmuntrar för att kompensera en eventuell avsaknad av stöttning och höga förväntningar hemifrån. Av intervju med lärarna framkommer att lärarna formerar elevgrupper och anpassar uppgifterna som eleverna får arbeta med utifrån en aktuell bild av elevernas kunskapsnivå. De följer dessutom upp om dessa val haft avsedd effekt och stämmer av med eleverna om uppgifterna hamnade på rätt nivå. Lärarna konstaterar att det är ett positivt studieklimat på skolan och att alla elever i årskurs 4 vill visa att de kan och vill lära sig mer. Lärarna uppger att eleverna är ambitiösa och drar med sig varandra, och vill utmanas i sin kunskapsutveckling. Lärarna konstaterar att de som lärare är förebilder för att skapa ett respektfullt förhållningssätt i klassrummet och att de pratar om att respektera varandra, lyssna på varandra och bemöta varandra med respekt varje dag. De pratar om att alla är olika och att de lär sig på olika sätt, och tar upp

framgångsfaktorer vilket även innebär att det är viktigt att de stöttar varandra. Av intervjuer och lektionsobservationer framkommer att lärare inte behandlar någon grupp elever annorlunda utifrån stereotypa föreställningar om kön, socioekonomisk bakgrund eller migrationsbakgrund. Eleverna konstaterar att lärarna hjälper alla elever. Lärarna uppger att de lyssnar på alla elever lika mycket och använder strategier för att alla elever ska ta plats i undervisningen, såsom att alla får svara samtidigt och att eleverna får berätta hur de tänker för eleven som sitter bredvid. Enligt rektorn har lärarna många samtal med vårdnadshavare om det skulle vara så att elever saknar stöttning hemifrån, och de har även läxhjälp för eleverna i årskurs 4.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver tillsammans med lärarna utveckla skolans arbete med att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling tillräckliga utmaningar, där acceleration inbegrips, och som utgår från den enskilda elevens kunskapsnivå för att eleven ska komma vidare i sitt lärande i alla ämnen.

Av granskningen framgår att elever visserligen kan få mer utmaningar men att det varierar mellan ämnen om detta sker, och att de i vissa ämnen först behöver göra de grundläggande uppgifterna innan de kan gå vidare och få uppgifter som ligger på deras kunskapsnivå. Det framkommer även att elever inte tycker att de får uppgifter som är tillräckligt utmanande, utan att de till exempel får arbeta med repetitionsuppgifter eller uppgifter på en "lagom" nivå, som inte erbjuder utmaningar på den nivå som eleven behärskar och som gör att elevens kunskapsutveckling stimuleras ytterligare.

Skolinspektionen rekommenderar därför att elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling får arbeta med uppgifter som är tillräckligt utmanande utifrån elevernas kunskapsnivå i alla ämnen. Rektorn behöver se till att lärarna i sin undervisning ger eleverna möjlighet att accelerera och därmed möjlighet att arbeta med uppgifter som är tillräckligt utmanande utifrån elevernas kunskapsnivå. Acceleration innebär att låta eleverna fortsätta framåt i egen takt, med lärarstöd. För elever som har lätt att lära kan det innebära att läraren ser till att eleven får gå fram snabbare än övriga elever.

Skolledningens stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

Inom denna frågeställning granskas följande tre områden:

- I vilken utsträckning skolans uppföljning av resultat ger underlag för genomförande och utveckling av undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning rektorn genom sin organisation skapar reella möjligheter för elevhälsa och lärare att samverka kring undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning rektorn genom sin organisation skapar reella möjligheter för lärare att – tillsammans eller på egen hand – genomföra och utveckla en undervisning som möter elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen bedömer att rektorn och skolans ledning i begränsad omfattning ger stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande:

Granskningen visar att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling inte synliggörs vid uppföljning och analys av kunskapsresultat och att de inte prioriteras i samma utsträckning som elever som riskerar att inte nå kunskapskraven. Uppföljningen och analysen har hittills inte använts som underlag för att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Vidare saknas fullt ut utarbetade rutiner för hur elevhälsans kompetenser kan bistå lärarna i att utveckla undervisningen så att den utmanar och stimulerar elever som nått långt i sin kunskapsutveckling, även om elevhälsan till viss del kan arbeta tillsammans med lärarna för att utveckla undervisningen för enskilda elever. Det finns visserligen en utarbetad organisation för att implementera ny kunskap i undervisningen generellt, men fokus på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling saknas. Det saknas även gemensamma strategier som stöd för att utveckla undervisningen så att den stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Till viss del finns reella möjligheter för lärarna att arbeta för att utveckla undervisningen samt erfarenhetsutbyte med andra skolenheter, men detta fokuserar inte på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Uppföljning av resultat

Granskningen visar att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling synliggörs i begränsad omfattning i uppföljning och analys av kunskapsresultat och inte prioriteras i samma utsträckning som elever som riskerar att inte nå kunskapskraven. I samtliga intervjuer med personal på skolenheten samt med rektorn framkommer att fokus vid uppföljningar ligger på elever som riskerar att inte nå kunskapskraven, även om underlaget kan innehålla information om elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Rektorn uppger också att lärarna skriver omdömen fyra gånger per år och då markerar elevernas kunskapsnivå i fyra olika färger, där blå signalerar att eleven ligger långt fram i sin kunskapsutveckling och skulle nå kunskapskraven för betyget C eller högre. Analysen av detta underlag behöver dock utvecklas, enligt rektorn. Om det finns skillnader utifrån kön bland elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling framgår inte av underlaget. Däremot uppger rektorn och lärarna att det finns generella skillnader i kunskapsresultat utifrån kön på så sätt att flickor generellt sett når längre, men rektorn uppger att det skiljer sig i ämnet matematik där det kan vara en utmaning för flickor att nå längre. Resultaten skiljer sig mellan klasser i årskurs 4, även gällande elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling och det finns också skillnader mellan ämnen. I till exempel ämnet matematik är kunskapsspannet stort och fokus ligger på de elever som inte når kunskapskraven, vilket gör att lärarna sällan tittar på vad det är som gör att elever når längre än kunskapskraven. Även vid de klasskonferenser som hålls ligger fokus på att fler elever ska nå målen. Tid avsätts så att lärarna ska analysera resultaten, men analysen ska enligt rektorn utvecklas så att mönster och avvikelser kan urskiljas på klassnivå och stadienivå. Enligt rektorn kommer även elevhälsan att vara delaktig i analysen av resultat, vilket de hittills inte varit. Rektorn följer upp hur undervisningen bedrivs genom medarbetarsamtal och genom samtal med förstelärarna som har i uppdrag att genomföra lektionsobservationer, men rektorn har själv inte genomfört några lektionsobservationer. Inte heller förstelärarna har genomfört lektionsobservationer i årskurs 4, utan än så länge har det enbart gjorts i årskurs 2.

Granskningen visar även att uppföljningen hittills inte använts som underlag för att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Det framkommer av intervjuer med personalen och rektorn, som är ny för läsåret på skolenheten, att de arbetar för att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet. Rektorn uppger att när analysen av resultaten för det här läsåret är klar så kommer rektorn att delge skolans utvecklingsgrupp denna för att diskutera vilka utvecklingsområden som bör prioriteras nästa läsår. Rektorn uppger att utvecklingsarbetet hittills haft fokus på att få alla elever att nå kunskapskraven, men hen hoppas att de framöver istället kan ha fokus på framgångsfaktorer i undervisningen som riktas mot alla elever, även elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Enligt rektorn är det framförallt förstelärarna som har i uppdrag att arbeta med att utveckla undervisningen.

Stöd för elevhälsan att samverka med lärarna

Granskningen visar att det inte fullt ut finns upparbetade rutiner för hur elevhälsans kompetenser kan bistå lärarna i att utveckla undervisningen så att den utmanar och stimulerar elever som nått långt i sin kunskapsutveckling, även om elevhälsan till viss del kan arbeta tillsammans med lärarna för att utveckla undervisningen för enskilda elever. Av intervjuer framgår att elevhälsans personal är nya på skolenheten och att det under perioder saknats till exempel specialpedagogisk kompetens. Detta innebär att de nyanställda kompetenserna i nuläget försöker sätta sig in i elevernas situation, även gällande de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Specialpedagogen involveras gällande elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, och genomför kartläggning av kunskapsnivån, för att i nästa steg kunna bidra till att utforma en undervisning som möter elevens behov och förutsättningar och ta fram en handlingsplan. Även kurator har arbetat för att kartlägga hur skolsituationen ser ut för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Däremot har elevhälsan inte varit delaktig i insatser som riktas till de undervisande lärarna, i syfte att möta de behov som elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling har i undervisningen. Enligt elevhälsan har de inget ansvar för att utveckla undervisning på gruppnivå, utan ansvaret är begränsat till enskilda insatser för enskilda elever. Det är förstelärarna som på skolenheten har uppdraget att utveckla undervisningen på skolenheten, och elevhälsan har inte något sådant uppdrag, även om elevhälsan har kompetens gällande elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Elevhälsan har inte heller deltagit vid till exempel de pedagogiska caféer som förstelärarna ansvarat för att genomföra, i syfte att utveckla undervisningen. Rektorn uppger att specialpedagogen varit behjälplig i arbetet med fokus på att utveckla lärmiljön. Både elevhälsan och förstelärarna påpekar att det saknas och behövs rutiner och en handlingsplan för hur både skolenheten och kommunen bör arbeta med elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Lärarna uppger att de har möjlighet att lyfta elevärenden till elevhälsan via "en väg in", som är skolenhetens namn på elevhälsamöten, och denna möjlighet finns även gällande elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men lärarna uppger att de inte lyft någon sådan elev i detta sammanhang.

Stöd för lärare i arbetet med undervisningen

Granskningen visar att det visserligen finns en upparbetad organisation för att implementera ny kunskap i undervisningen generellt, men att fokus på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling saknas i detta arbete. Det saknas även gemensamma strategier som stöd för att utveckla undervisningen så att den stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Av intervjuer med skolans personal och rektor framgår att skolans förstelärare har i uppdrag att genomföra

insatser som syftar till att utveckla undervisningen på skolenheten. Det framgår dock att det inte funnits något särskilt fokus på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i undervisningen utan att fokus har legat på att utveckla undervisningen för alla elever, genom att höja medvetenheten bland lärarna om differentiering och lärmiljö. Förstelärarna har, som nämnts ovan, tidigare haft ansvar för att bedriva pedagogiska caféer med lärarna där olika pedagogiska frågor diskuterats. Förstelärarna har till exempel deltagit i en utbildning om ledning och stimulans, vilken även inkluderat lärmiljö. Detta har sedan diskuterats med lärarna på skolenheten. Förstelärarna har även i uppdrag att handleda lärarna i de olika arbetslagen och genomföra lektionsobservationer, även om dessa insatser hittills endast skett i begränsad omfattning. Enligt rektorn syftar förstelärarnas arbete till att skapa en likvärdighet i hur lärarna i olika klasser arbetar med läroplansmål och differentiering, och att detta även inkluderar att undervisningen ska utformas så att den motiverar och stimulerar elever. Förstelärarna har dock inte fått någon specifik utbildning som rör elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Rektorn uppger även att hen inte uttalat att förstelärarnas insatser ska fokusera på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men att det inte innebär att lärarna inte arbetar för att möta de behov som denna elevgrupp har i klassrummen.

Granskningen visar vidare att det visserligen finns reella möjligheter för lärarna att arbeta för att utveckla undervisningen och erfarenhetsutbyte med andra skolenheter, men att detta inte fokuserar på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Av intervjuer med personal på skolenheten och rektorn framgår att lärarna är formerade i årsarbetslag som samarbetar och samplanerar undervisningen. Enligt lärarna har de väldigt bra möjligheter att diskutera och samplanera eftersom de har arbetsplatser bredvid varandra. De konstaterar även att det är lätt att diskutera med de andra lärarna på mellanstadiet eftersom de också har sina arbetsplatser i närheten. Lärarna uppger dock att de i sina möten, lärarträffar, ämnesträffar eller på arbetslagsträffar för mellanstadiet, inte har fokus på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Det framkommer även att det finns erfarenhetsutbyten med andra skolenheter i kommunen då lärarna träffas och diskuterar olika pedagogiska frågor, men det har vid dessa tillfällen inte varit fokus på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Både rektorn och lärarna uttrycker önskemål om att parallellägga schemat i vissa ämnen inför nästa läsår för att möjliggöra nivågruppering och ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möjlighet att mötas och delta i undervisning över klassgränserna. I nuläget saknas insatser både inom den egna skolenheten och med andra skolor som ger elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möjlighet att mötas.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver i uppföljning och analys synliggöra resultat för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, även uppdelat på kön, och säkerställa att uppföljningen används i skolans arbete med genomförande och utveckling av undervisningen.

Granskningen visar att rektorn i sin uppföljning av såväl undervisning som kunskapsresultat inte systematiskt och strukturerat synliggör elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Uppföljningen av skolans resultat har hittills inte heller använts som underlag för att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn utvecklar arbetet med att följa upp verksamhetens resultat på ett systematiskt sätt. Uppföljningen bör baseras på lärares bedömning av elevernas kunskapsutveckling tillsammans med annan information om till exempel undervisningens kvalitet. En systematiserad uppföljning av elevernas resultat, där den aktuella elevgruppen synliggörs, tillsammans med en analys utifrån kön och ämne, skulle därmed kunna tydliggöra utvecklingsbehov och framgångsfaktorer i undervisningen.

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver skapa ett mer tydligt uppdrag för lärarna att utveckla en undervisning som gynnar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Även elevhälsan bör inkluderas i detta arbete.

Granskningen visar att det visserligen sker ett arbete med att utveckla undervisningen på skolenheten men att fokus i arbetet inte legat på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Det framkommer också att elevhälsan inte inkluderas i detta arbete, trots att de har kompetens kring den aktuella elevgruppen.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att organisera verksamheten så att lärare och elevhälsan på skolenheten ges möjlighet att utveckla en undervisning som möter behoven hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. I detta ingår exempelvis att säkerställa att gemensamma diskussioner för att utveckla undervisningen för elevgruppen genomförs och att goda undervisningsexempel får spridning.

På Skolinspektionens vägnar

X Anna Sundman Marknäs

Beslutsfattare

Signerat av: Anna Sundman Marknäs

X Maria Larsson

Föredragande

Signerat av: Maria Larsson

I handläggningen av ärendet har även utredare Verica Stojanovic deltagit.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Nibbleskolan är en kommunal grundskola i Hallstahammar kommun. Skolan består av klasser från förskoleklass till årskurs 6 och har ungefär 430 elever. Lärarna årskurs 1-6 är indelade i arbetslag utifrån den årskurs de undervisar. Eleverna i årskurs 4 är indelade i tre klasser. Eleverna undervisas till stor del av sina klasslärare. Lärarna är legitimerade och behöriga i många av de ämnen som de undervisar i.

Skolinspektionen besökte Nibbleskolan den 10 och 11 april 2022. Besöket genomfördes av utredarna Verica Stojanovic och Maria Larsson.

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 6 lektionsobservationer
- 2 gruppintervjuer med elever
- 2 gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skollagen

1 kap. 4 §

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 221) framgår att i detta ligger att skolan har ett kompensatoriskt uppdrag beträffande de barn och elever som har sämre förutsättningar. Skolan ska också ge varje flicka och pojke lika möjlighet att utveckla sin fulla potential som människor.

2 kap. 25 §

Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 276) framgår att skolan har ett ansvar för att skapa en god lärandemiljö för elevernas kunskapsutveckling och att en utgångspunkt är att lärande och hälsa på många sätt påverkas av samma faktorer. Vidare framgår att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper.

3 kap. 2 §

Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling, för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav eller kravnivåer som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 285) förtydligas att alla elever, även de som utvecklas snabbt, har rätt att få stimulans och utmaningar i skolarbetet. Även elever som lätt når kunskapskraven eller har speciella talanger har rätt att få en individanpassad undervisning och uppmuntran att nå ännu längre i sin kunskapsutveckling.

2011 års läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet

1 Skolans värdegrund och uppdrag

En likvärdig utbildning

I grundskolans läroplan anges att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

Skolans uppdrag

Vidare är skolans uppdrag att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling.

2 Övergripande mål och riktlinjer

2.2 Kunskaper

Av läroplanen framgår även att skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Läraren ska bland annat ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande; stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan; organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.

2.8 Rektorns ansvar

Vidare framgår av läroplanen att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningens och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna bland annat får den ledning och stimulans som de behöver och att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och

kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och lära av varandra för att utveckla utbildningen.

Bilaga 4: Mall för huvudmannens redovisning

Detta formulär kan användas som stöd för er när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med den regelbundna kvalitetsgranskningen.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

Utvecklingsområde 1: <i>Rektorn behöver tillsammans med lärarna utveckla skolans arbete med att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling tillräckliga utmaningar, där acceleration inbegrips, och som utgår från den enskilda elevens kunskapsnivå för att eleven ska komma vidare i sitt lärande i alla ämnen.</i>
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområde 2: <i>Rektorn behöver i uppföljning och analys synliggöra resultat för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, även uppdelat på kön, och säkerställa att uppföljningen används i skolans arbete med genomförande och utveckling av undervisningen.</i>
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområde 3: <i>Rektorn behöver skapa ett mer tydligt uppdrag för lärarna att utveckla en undervisning som gynnar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Även elevhälsan bör inkluderas i detta arbete.</i>
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?